

Kontrole organów urzędowej kontroli żywności (IJHARS, PIS, IW)

Zasady właściwego postępowania oraz podstawowe
informacje praktyczne

r. pr. Gabriela Łuniewska

Obszary wsparcia prawnego

Znakowanie,
reklama,
prezentacja

Badania
i rozwój (B+R)

Kontrole
urzędowe –
postępowania

Umowy B2B

Reklamacje
B2B, B2C

Eksport /
import

Biuletyn
FoodLaw365

Szkolenia

Agenda

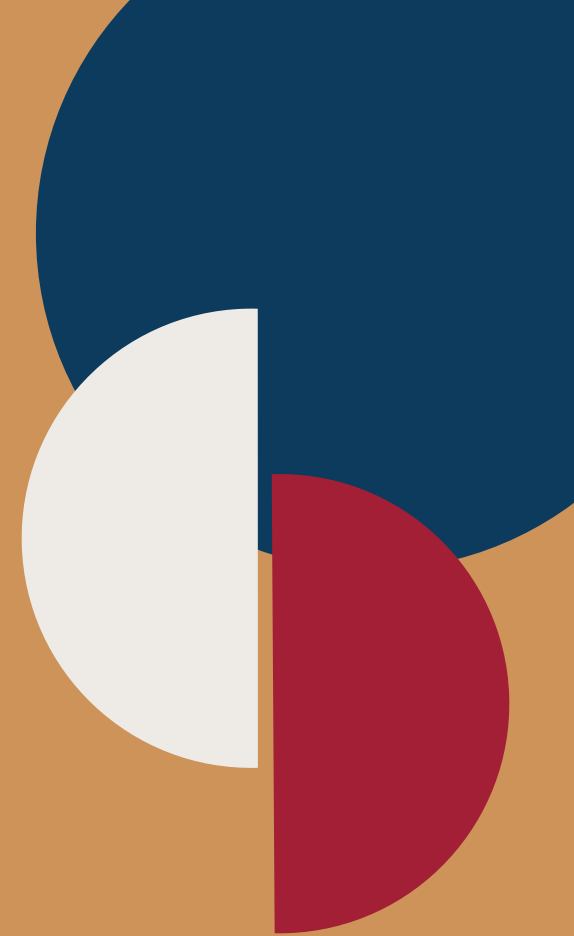
01. Organy i ich kompetencje

02. Przebieg kontroli

03. Dokumentacja kontroli

04. Przykłady z praktyki

Organy i ich kompetencje

Organy urzędowej kontroli żywności

1. Państwowa Inspekcja Sanitarna
2. Państwowa Inspekcja Weterynaryjna
3. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych
4. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa
5. Inspekcja Ochrony Środowiska

Podział kompetencji

Bezpieczeństwo żywności

w szczególności:

- a) stosowanie substancji dodatkowych i aromatów,
- b) poziom zanieczyszczeń,
- c) pozostałości pestycydów,
- d) warunki napromieniania żywności,
- e) cechy organoleptyczne itp.

Cel: zapewnienie zdrowia i życia człowieka

Jakość handlowa artykułów rolno-spożywczych

cechy artykułu rolno-spożywczego dotyczące jego właściwości organoleptycznych, fizykochemicznych i mikrobiologicznych w zakresie technologii produkcji, wielkości lub masy oraz wymagania wynikające ze sposobu produkcji, opakowania, prezentacji i oznakowania, nieobjęte wymaganiami sanitarnymi, weterynaryjnymi lub fitosanitarnymi

Podział kompetencji

Bezpieczeństwo żywności

- Państwowa Inspekcja Sanitarna
- Państwowa Inspekcja Weterynaryjna
- Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa

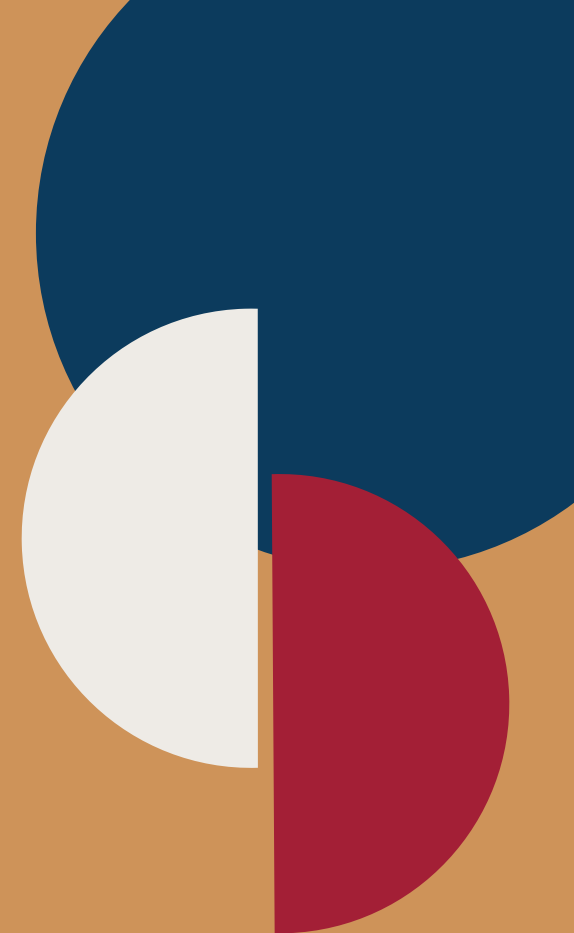

Jakość handlowa artykułów rolno-spożywczych

- Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

02.

Przebieg kontroli

Upoważnienie do przeprowadzenia kontroli

Upoważnienie zawiera w szczególności:

- podstawę prawną,
- oznaczenie organu kontroli,
- datę i miejsce wystawienia,
- imię i nazwisko pracownika organu kontroli uprawnionego do przeprowadzenia kontroli oraz numer jego legitymacji służbowej,
- oznaczenie przedsiębiorcy objętego kontrolą,
- określenie **zakresu przedmiotowego kontroli**,
- wskazanie daty rozpoczęcia i przewidywanego terminu zakończenia kontroli,
- pouczenie o prawach i obowiązkach przedsiębiorcy.

Przebieg kontroli: osoby

Po stronie organu

- inspektor (upoważnienie i legitymacja służbowa)
- czynności kontrolne mogą być wykonywane przez osoby niebędące pracownikami organu kontroli, jeżeli odrębne przepisy przewidują taką możliwość

Po stronie przedsiębiorcy

- kierownik jednostki kontrolowanej (np. zakładu) lub osoba upoważniona
- nieobecność przedsiębiorcy lub osoby przez niego upoważnionej: czynności kontrolne mogą być wszczęte po okazaniu legitymacji służbowej pracownikowi przedsiębiorcy lub osobie zatrudnionej u przedsiębiorcy w ramach innego stosunku prawnego (osoba czynna w lokalu przedsiębiorcy w rozumieniu kodeksu cywilnego) lub w obecności przywołanego świadka, którym powinien być funkcjonariusz publiczny, niebędący jednak pracownikiem organu przeprowadzającego kontrolę

Czynności kontrolne – PIS i IW

Art. 76 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia

- wstęp do pomieszczeń zakładu o każdej porze,
- badanie procesów technologicznych i receptur,
- przeglądanie ksiąg i innych dokumentów (jeśli jest to niezbędne ze względu na cel prowadzonej kontroli) oraz żądanie udostępniania wszelkich danych w tym zakresie,
- nieodpłatne pobieranie próbek środków spożywczych lub opakowań w celu wykonania badań laboratoryjnych,
- inne czynności, np.:
 - żądanie pisemnych lub ustnych wyjaśnień/informacji,
 - przesłuchiwanie świadków.

Czynności kontrolne - IJHARS

Art. 24 ust. 1 ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych

- wstęp i poruszanie się na terenie oraz w obiektach i pomieszczeniach kontrolowanych jednostek;
- wstęp do środków transportu i przeprowadzanie ich oględzin;
- żądanie pisemnych lub ustnych informacji związanych z przedmiotem kontroli;
- żądanie okazywania dokumentów związanych z przedmiotem kontroli oraz sporządzanie z nich odpisów, kopii, notatek i wydruków;
- pobieranie nieodpłatnie próbek do badań;
- żądanie sporządzenia kserokopii i urzędowego tłumaczenia na język polski dokumentów sporządzonych w języku obcym związanych z przedmiotem kontroli;
- legitymowanie osób przebywających na terenie jednostki kontrolowanej;
- dokonywanie zakupu kontrolnego;
- utrwalanie obrazu artykułów rolno-spożywczych będących przedmiotem kontroli.

Badania laboratoryjne

Pobranie próbki przez organ (w toku kontroli)

Przekazanie próbek do laboratorium (wybranego przez organ)

(Ewentualnie) podjęcie dalszych kroków przez organ

Można złożyć wniosek o pobranie wtórników

Poinformowanie kontrolowanego o wynikach (sprawozdanie z badań)

Można złożyć wniosek o zbadanie wtórników

Prawo do „drugiej ekspertyzy”

- wniosek o przegląd dokumentów dotyczących pobierania próbek, przeprowadzania analizy, badania lub diagnostyki przez innego uznanego i odpowiednio wykwalifikowanego eksperta
- na koszt podmiotu kontrolowanego
- złożenie wniosku nie ma wpływu na obowiązek podjęcia przez właściwe organy natychmiastowych działań w celu wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka dla zdrowia ludzi, zwierząt i roślin lub dobrostanu zwierząt, lub dla środowiska

Zastrzeżenie tajemnicy przedsiębiorstwa

informacje techniczne, technologiczne, organizacyjne przedsiębiorstwa lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą

jako całość lub w szczególnym zestawieniu i zbiorze ich elementów nie są powszechnie znane osobom zwykle zajmującym się tym rodzajem informacji albo nie są łatwo dostępne dla takich osób

o ile uprawniony do korzystania z informacji lub rozporządzania nimi podjął, przy zachowaniu należytej staranności, działania w celu utrzymania ich w poufności

Opłata za czynności kontrolne

ZASADA OGÓLNA

koszty ponosi kontrolowany, jeżeli w wyniku tych czynności zostaną stwierdzone niezgodności z przepisami prawa żywnościowego

Utrudnianie kontroli - sankcje

- **Ustawa o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych**

Kara pieniężna: do piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia za rok poprzedzający rok nałożenia kary

- **Ustawa o bezpieczeństwie żywności i żywienia**

Kara pieniężna: do trzydziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego za rok poprzedzający

Podstawowe prawa przedsiębiorcy

Weryfikacja
zakresu kontroli

Sprzeciw wobec
kontroli lub
czynności
kontrolnych

Zgłoszenie
uciążliwości kontroli

Prawo do „drugiej
ekspertyzy”

Zastrzeżenie
tajemnicy
przedsiębiorstwa

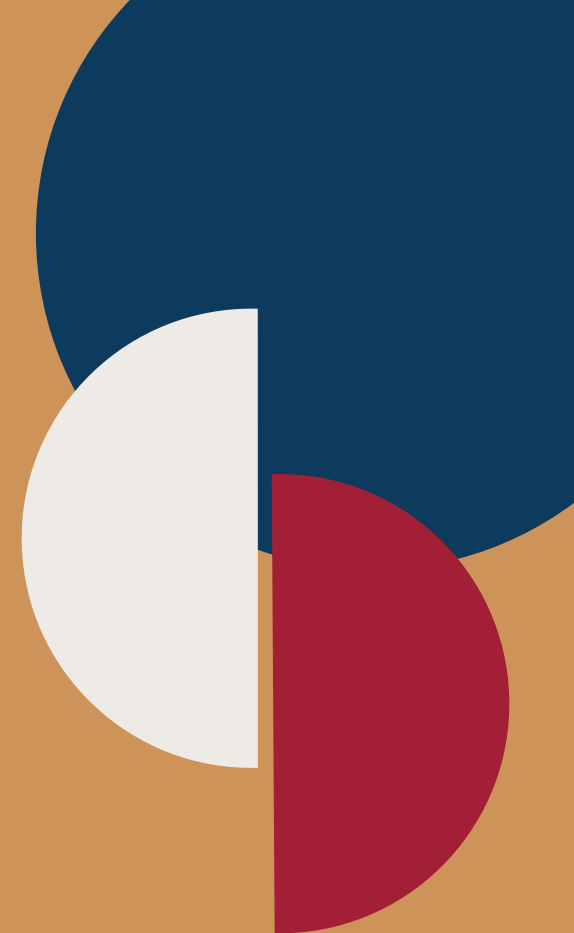
Wniosek o pobranie
wtórników próbek

Wniosek o zbadanie
wtórników próbek

Odszkodowanie za
czynności organu

03.

Dokumentacja kontroli

Protokół kontroli

- sporządzany w toku lub po zakończeniu kontroli
- zawiera istotne okoliczności i ustalenia kontroli
- podpisywany przez przedstawicieli organu i podmiotu kontrolowanego
- można zgłosić zastrzeżenia
- brak wiążących skutków
- podsumowuje kontrolę, informuje o wynikach
- podstawa do podjęcia dalszych czynności

Zalecenia pokontrolne

- wydawane po zakończeniu kontroli
- wskazują działania jakie powinien podjąć kontrolowany podmiot
- zobowiązanie do przedstawienia informacji o wykonaniu zaleceń
- wyznaczają termin (na wykonanie zaleceń i poinformowanie o sposobie ich wykonania)

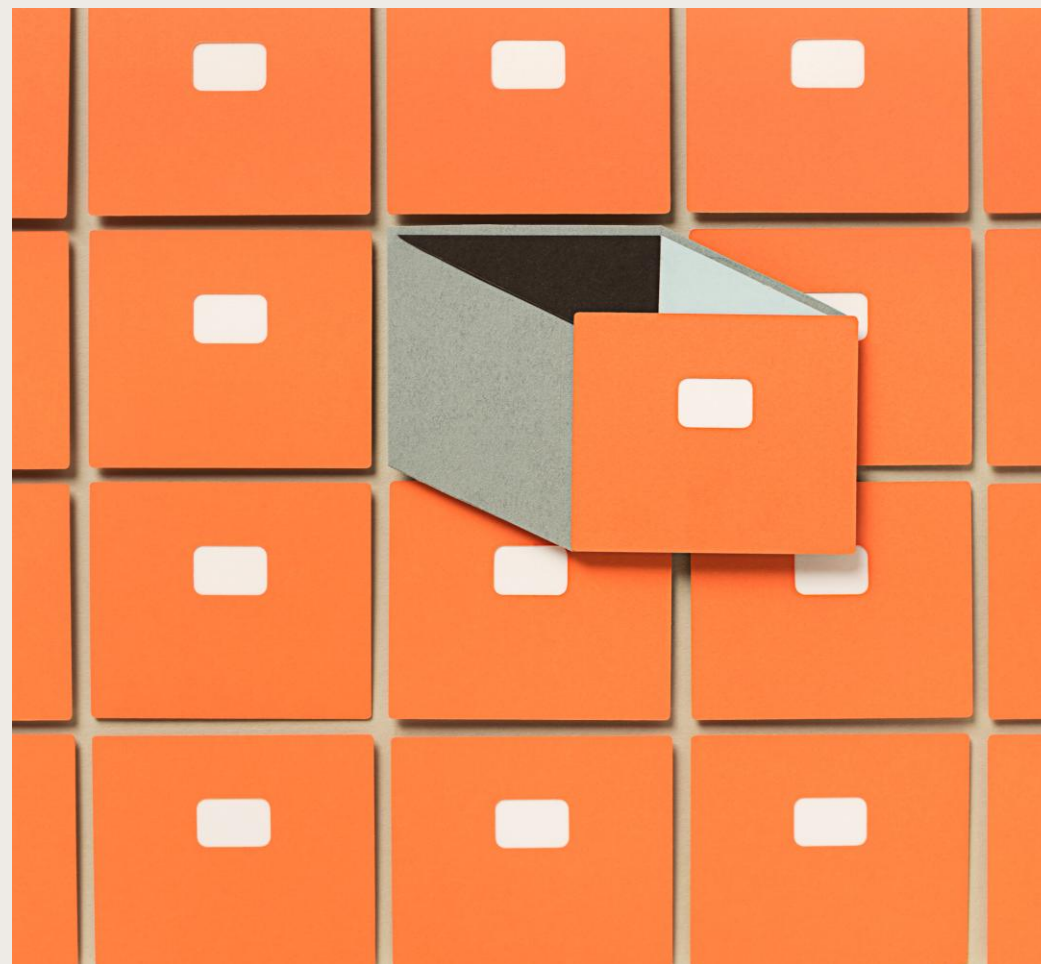
Co może przedsiębiorca?

- wykonać zalecenia i
 - poinformować o wykonaniu zaleceń
- albo
- złożyć skargę na zalecenia

Decyzja

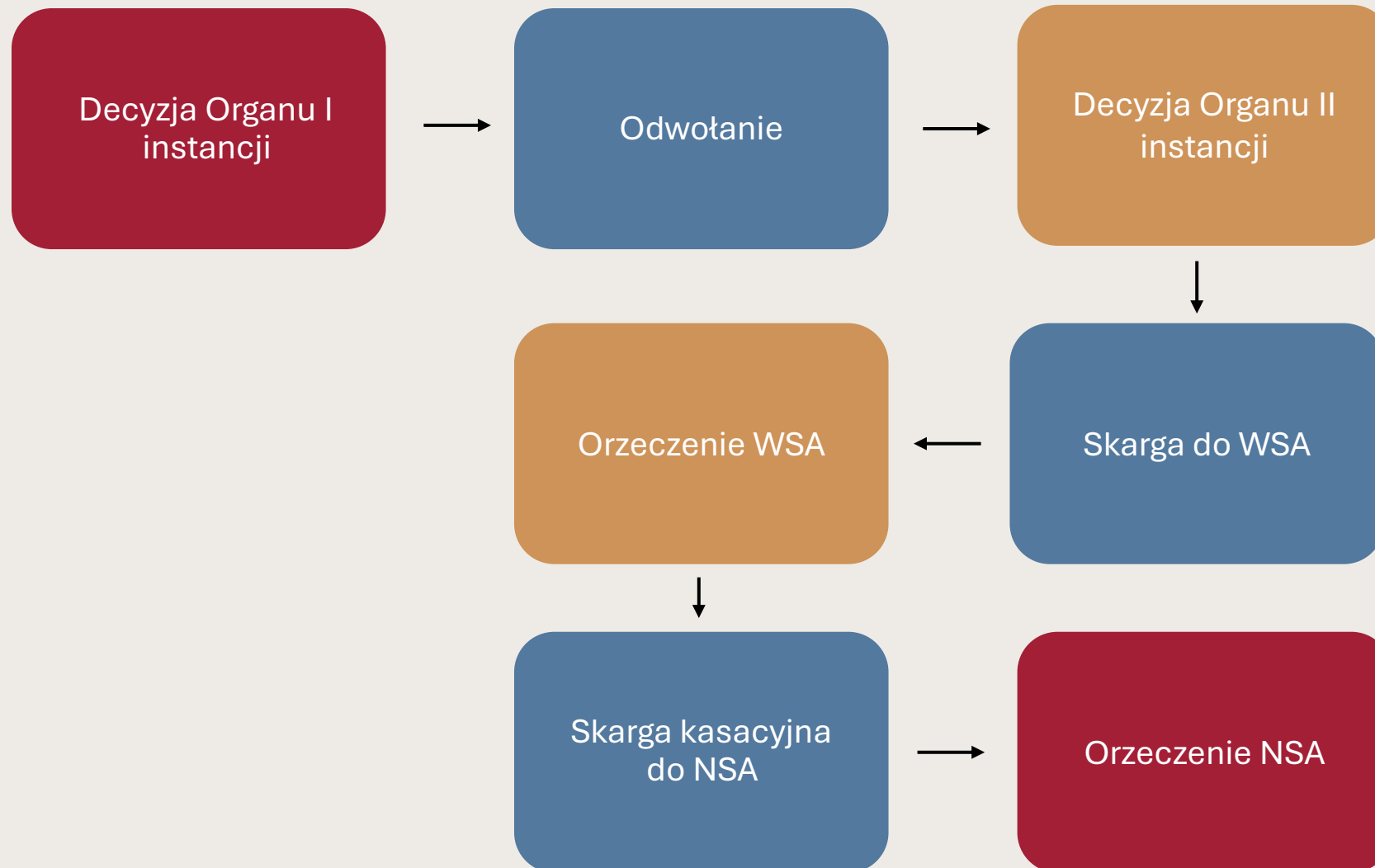
- wydawana po zakończeniu postępowania dowodowego
- co do zasady, kończy postępowanie w sprawie
- pismo wiążące – należy zastosować się do jej treści

Odwołanie od decyzji

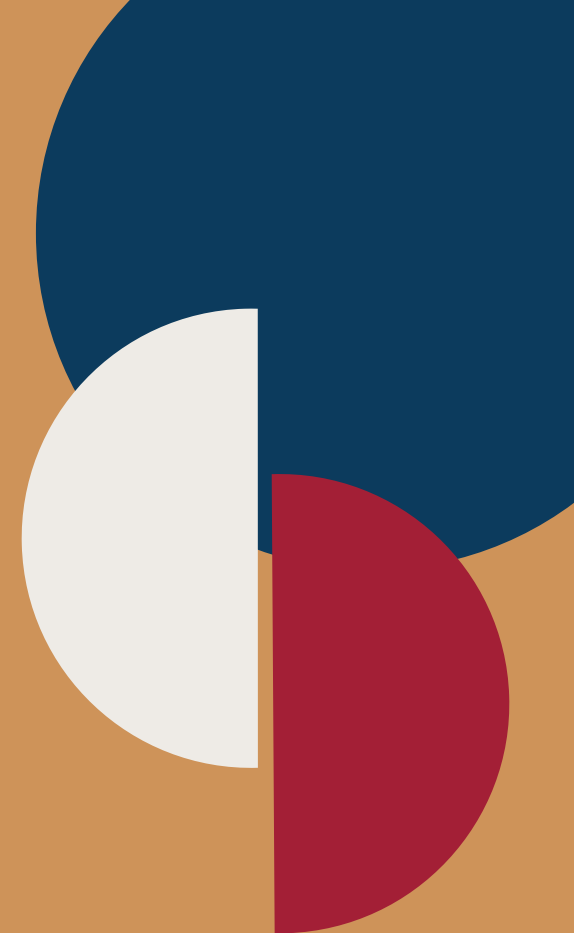
- termin: **14 dni**
- wniesienie za pośrednictwem organu I instancji
- nadawca odwołania: osobiście lub przez pełnomocnika (brak przymusu radcowsko-adwokackiego)
- wymogi formalne odwołania:
 - nie wymaga szczegółowego uzasadnienia
 - wystarczy wskazać, że strona nie jest zadowolona z decyzji
- Brak odwołania lub skargi w terminie: decyzja staje się ostateczna i podlega obowiązkowemu wykonaniu

Ścieżka proceduralna

04.

Przykłady z praktyki

Najczęstsze powody zakwestionowań

Zanieczyszczenia
mikrobiologiczne, chemiczne

Niewłaściwa ilość glazury

Inny gatunek ryby niż deklarowany

Najczęstsze powody zakwestionowań

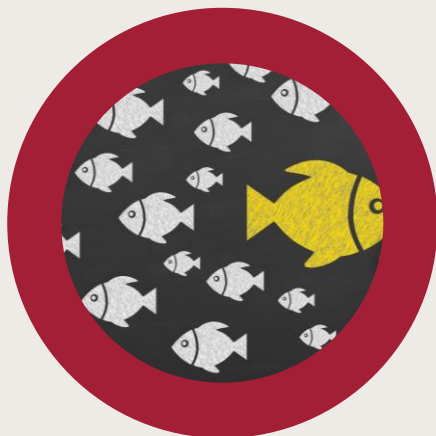
Zaniżona masa produktu

Brak informacji o sposobie przetworzenia produktu, np. głęboko mrożony, glazurowany, bez skóry, ze skórą

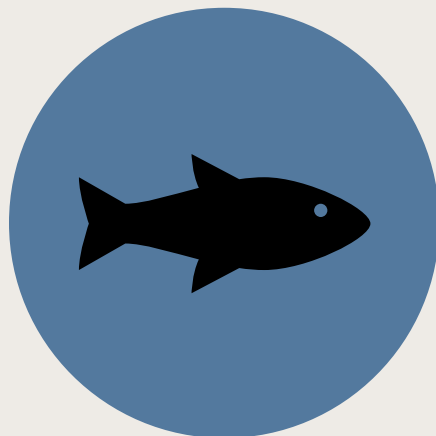

Niewłaściwe cechy organoleptyczne, np. nieprawidłowa tekstura, zapach, kolor

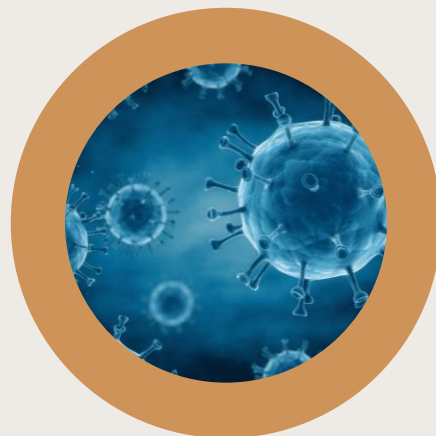
Histamina w makreli

- Stwierdzenie podwyższonego poziomu histaminy w importowanej makreli
- Kontrola graniczna Inspekcji Weterynaryjnej
- Zakaz wprowadzenia do obrotu

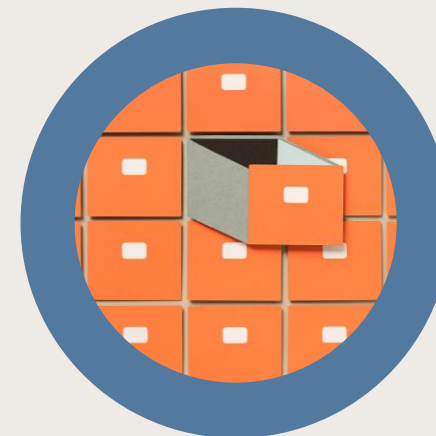
Nazwa „tuńczyk kawałki”

- Produkt o nazwie „tuńczyk kawałki”
- w produkcji stwierdzono kawałki, płatki i strzępy tuńczyka

Listeria monocytogenes

- Zmiana wymogów w zakresie obecności *Listeria monocytogenes*

Nałożenie nakazu w piśmie, które nie jest decyzją

- Zakaz wprowadzenia do obrotu zawarty w protokole kontroli
- Zakaz wskazany w protokole nie jest wiążący (organ może wydać postanowienie o zabezpieczeniu)

Najczęstsze powody zakwestionowań

Powód zakwestionowania

W wyniku badań laboratoryjnych stwierdzono **zawyżoną zawartość glazury**. Wynik badania - $31,2 \pm 2,0$ %, deklaracja na etykiecie - 25 %

Powód zakwestionowania

Produktu o nazwie Limanda żółtopłetwa filety b/s (Limanda Aspera) ze względu na badane cechy jakościowe nie spełnia wymagań określonych w oznakowaniu produktu ze względu na **obecność niedeklarowanej glazury**. Wynik badania: zawartość glazury $35,8 \pm 2$ %, podczas gdy w oznakowaniu w miejscu sprzedaży nie deklarowano glazury.

Powód zakwestionowania

Nieuwidoczność przy nazwie produktu **informacji o wodzie dodanej**

Powód zakwestionowania

Na fiszce cenowej **brak informacji o dodanej wodzie**, nie podano pełnego handlowego **oznaczenia gatunku ryby**, zamieszczono informację o obecności **glazury** w ilości 25 %, która różniła się od wartości wskazanej na fragmencie opakowania znajdującego się w zamrażarce sklepowej, tj, 30 %.

Działalność IJHARS – sprawozdanie roczne

W wykrywania zafałszowań laboratoria IJHARS wdrożyły metody badawcze, m. in:

zawartość azotu (zawartość białka z obliczeń) metodą Kjeldahla oraz zawartość wody metodą wagową w rybach i owocach morza – wykrycie zafałszowań w postaci wody dodanej w produkcji

zawartość steroli w bezwodnym tłuszczu mlecznym w przetworach mlecznych (o zawartości tłuszczu powyżej 10 %) techniką GC-FID – wykrycie zafałszowań w przetworach mlecznych

Działalność Inspekcji Sanitarnej

Tab. 4 Powiadomienia zgłoszone do RASFF przez Polskę wg kategorii produktów

Kategorie produktów	Suma
żywność dietetyczna, wzbogacana, suplementy diety	73
mięso drobiowe i produkty pochodne	68
owoce i warzywa	43
orzechy, produkty pochodne, nasiona	27
wyroby do kontaktu z żywnością	18
zioła i przyprawy	16
produkty zbożowe i piekarskie	15
kakao i produkty pochodne, kawa i herbata	14
inne produkty spożywcze/mieszane	12
ryby i produkty pochodne	9
wyroby cukiernicze	8
jaja i produkty jajeczne	8

Tab. 6 Powiadomienia dot. produktów z Polski wg kategorii produktów

Kategorie produktów	Suma
mięso drobiowe i produkty pochodne	173
żywność dietetyczna, wzbogacana, suplementy diety	22
mięso i produkty mięsne (inne niż drób)	16
owoce i warzywa	13
materiały paszowe	12
ryby i produkty pochodne	10
produkty zbożowe i piekarskie	9
inny produkt spożywczy	9
zioła i przyprawy	7
produkty pochodne, nasiona	6

Działalność Inspekcji Sanitarnej

Na podstawie zgromadzonych danych z **2025 r.** stwierdzono, że relatywnie korzystna jakość zdrowotna żywności, wyrażona niskim odsetkiem próbek zdyskwalifikowanych, występowała w szczególności w grupach:

- ◆ ryby, owoce morza i ich przetwory,
- ◆ wyroby garmażeryjne i kulinarne,
- ◆ tłuszcze roślinne,
- ◆ ziarna roślin oleistych,
- ◆ owoce,
- ◆ żywność dla określonych grup konsumentów,
- ◆ kawa, herbata, kakao oraz herbatki owocowe i ziołowe,
- ◆ ziarna zbóż oraz przetwory zbożowo-mączne,

Zapraszamy na Nasze szkolenia

Zeskanuj kod QR, aby
zobaczyć aktualne szkolenia
i zapisać się online.

Nasza najnowsza publikacja!

Zdobądź swój
egzemplarz!

Dziękujemy za uwagę!

Zapraszamy do kontaktu

Gabriela Łuniewska

Radca prawny

881 956 738

g.luniewska@food-law.pl

Centrum Prawa Żywnościowego i Produktowego
A. Szymecka-Wesołowska D. Szostek sp. k.

ul. Wiejska 17 lok. 6
00-480 Warszawa

tel: +48 22 398 60 79

biuro@food-law.pl

www.food-law.pl

Centrum Prawa
Żywnościowego
i Produktowego

Centrum Prawa
Żywnościowego
i Produktowego